

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Drama ve Müze Özlem Kaf¹

Makale Bilgisi

DOI: 10.21612/yader.2017.019

Makale Geçmişi

Geliş tarihi 20.07.2017

Kabul 09.12.2017

Anahtar Sözcükler

Sosyal bilgiler

Yaratıcı drama

Müze

Öz

Sosyal bilgiler disiplinler arası bir alandır. Sosyal bilgilerin bu disiplinler arası özelliğini, sosyal bilgilerin tarih, coğrafya, ekonomi, siyaset, antropoloji, sanat, popüler kültür, medya, günlük yaşam, hukuk, okul, beşeri bilimler, fen bilimleri, tüketici konuları, sosyoloji, psikoloji, güncel olaylar, çevre gibi yararlandığı bilgi kaynaklarını inceleyerek görmek olasıdır. Bu çerçevede Sosyal Bilgiler Programında, öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması hedeflenen becerileri eleştirel düşünme, iletişim becerisi, problem çözme becerisi, karar verme becerisi ve gözlem becerisi dikkat çekmektedir. Hem sosyal bilgiler dersinin disiplinler arası yapısı hem de bireye kazandırılması öngörülen beceriler birlikte ele alındığında nasıl sorusu ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmada nasıl sorusu öğretimin yönetimini diğer bir ifadeyle yöntem sorununu ve öğretim ortamının sorgulanmasını beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda, yaratıcı drama yöntemi kullanılarak müzede gerçekleştirilecek bir sosyal bilgiler dersi, öğrencilerde hem disiplinler arası öğrenmeyi gerçekleştirmek hem sosyal bilgiler programında öngörülen becerileri geliştirmek hem de öğrencilerin tüm yönleriyle gelişmesine katkıda bulunmak adına önemlidir. Yaratıcı drama bireyi etkin kılan, grup bütünlüğü içinde bir öğretmen eşliğinde öğrenmenin etkili bir şekilde gerçekleşmesinde rol oynayan yöntemlerden biridir. Yaratıcı dramanın eğitimde kullanılması öğrenenin yaparak yaşayarak öğrenmesine olanak tanıyarak, üretken bir birey olmasına ve kendini gerçekleştirmesine, sosyal becerilerinin gelişmesine, kısaca bireyin tüm yönleriyle gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bu katkının sadece sınıf ortamında gerçekleştirilmesi de söz konusu değildir. Farklı mekânlar, ortamlar öğrenme öğretme sürecinde etkili öğrenme ve öğretme açısından öğrenme sürecinin paydaşlarından olan öğretmen ve öğrencilere kolaylıklar sağlayacaktır. Bu çalışma sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı dramanın kullanımı ve müzelerdeki uygulamaların önemini vurgulamak ve okuyucuya örneklerle fikir vermek için yürütülmüştür.

Creative Drama and Museum in Social Studies Teaching

Article Info

DOI: 10.21612/yader.2017.019

Article History

Received 20.07.2017

Accepted 09.12.2017

Keywords

Social studies

Creative drama

Museum

Abstract

Social studies is an interdisciplinary field. This interdisciplinary nature of social studies is evident when analyzing the information resources it utilizes such as history, geography, economics, politics, anthropology, art, popular culture, media, daily life, law, school, humanities, science, consumer issues, sociology, psychology, current events and environment. In this context, in social studies program is aimed at students' ability to acquire, develop and transfer to life in the process of learning critical thinking, communication, problem solving skills, decision making skills and observation skills. Both the interdisciplinary nature of the social studies course and the ability to acquire the individual are discussed together, and how the question becomes the foreground. How to teach these skills to the students carries along the challenge of management of teaching, in other words, methodology problem. In this context, a social science lesson to be realized in the museum using creative drama method is important for students to make interdisciplinary learning both in order to improve the skills envisaged in the social studies program and to contribute to the development of all aspects of the students. In this context, a social studies lesson to be carried out in the museum using creative drama method plays an important role in achieving interdisciplinary learning by the students as well as in contributing to the development of all dimensions of the students. Creative drama is one of the ways in which the individual becomes active, and plays a role in the effective achievement of learning in group cohesion guided by the teacher. The use of creative drama in education enables the learners to learn by doing and thus contributes to being a productive individual and realizing themselves, developing social skills, developing in all dimensions of the individual in short. It is not the case that this contribution is realized only in class environment. Different venues, environments will provide facilities for teachers and students as the stakeholders of the learning process in terms of effective learning and teaching in the learning and teaching process. This study was conducted to emphasize the importance of creative drama in the teaching of social studies and the importance of practices in the realms and to give opinions to the reader through examples.

Giriş

Sosyal bilgiler ilkokul birinci sınıftan üçüncü sınıfa kadar hayat bilgisi dersi ile temelleri atılmaya başlanan, ilkokul dördüncü sınıftan yedinci sınıfa kadar da eğitim programında yerini alan derslerden biridir. Sosyal bilgiler insanları ve yaşamlarını konu alan, bireylerin kendilerini ve diğerlerini anlamasına yardımcı olan disiplinlerarası ve çok disiplinli bir alandır (Doğanay, 2002). Barr, Barth ve Shermis (1977) sosyal bilgileri “vatandaşlık eğitimi amacıyla insan ilişkileriyle ilgili bilgi ve deneyimlerin birleştirilmesi” şeklinde ifade ederken Doğanay (2002, s.17) “Sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içerisinde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerlerle donatılmış, düşünen ve becerili demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanı” olarak tanımlamaktadır. Sosyal Bilgiler Programı’nın anavatanı olan ABD’de profesyonel sosyal bilgiler eğitimcilerinin üye olduğu Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi NCSS (National Council for Social Studies) (1993), sosyal bilgilerin disiplinlerarası yaklaşımına vurgu yaparak “vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinlerarası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır” şeklinde tanımlamaktadır. Çakıroğlu (1987) sosyal bilgileri; tüm çeşitliliğiyle yeryüzüne bağlı olayları tanıtmaya, olayların oluş sebeplerini açıklama, vatandaşlık hak ve ödevleri ile sorumluluklarını belirtme, diğer bir deyişle insan ile onun sosyal ve fiziki çevresiyle geçmişte, günümüzde ve gelecekteki etkileşimini ortaya koyan bilgiler olarak ifade etmektedir.

Sosyal bilgiler dersinin öğretiminde üç farklı yaklaşımdan söz edilmektedir: Vatandaşlık bilgisi olarak aktarımı, sosyal bilimler olarak öğretimi ve yansıtıcı inceleme olarak öğretilmesi. Vatandaşlık bilgisi olarak aktarımında, kültürel mirasın aktarımı, geçmişteki bilgi, değerler, tutumlar ve temel toplumsal kurumlar öne çıkmaktadır. Sosyal bilimler olarak öğretilmesinde öğrencilere, sosyal bilimlerle ilgili disiplinlerdeki bilgi, beceri ve değerler kazandırılmalıdır. Yansıtıcı inceleme alanı olarak sosyal bilgiler olarak öğretiminde amaç; toplumsal/bireysel problemleri belirlemek, analiz etmek ve ayrıntılı inceleme yöntemlerini bilmek olarak ortaya konmuştur. Vatandaşlık aktarımı olarak kavram ve değerlerin öğretiminde ise ders kitabı kullanma, ezberleme, anlatım, soru-cevap ve yapılandırılmış sorun çözme gibi iletim biçimlerinin kullanımı ön plandadır. Sosyal bilimler olarak aktarımında her alana özgü araştırma, problem çözme yöntemlerini keşfetme ve kullanma; yansıtıcı düşünme alanı olarak sosyal bilgilerin öğretiminde ise karar verme ve yansıtıcı araştırma/inceleme yoluyla sorunların nasıl çözüleceği öğrenilir (Barth ve Demirtaş, 1996).

Doğanay (2002) sosyal bilgiler anlayışına temel olan özelliklerin etkin vatandaşlık, toplumsallaşma ve karşı toplumsallaşma, insan deneyimlerinin bütünlüğü, bilimsel düşünme yöntemi ve geçmiş-bugün-gelecek (zaman) boyutu olduğunu belirterek bu anlayışların sosyal bilgiler dersinin amaçlarına temel oluşturduğunu vurgulamaktadır. Sosyal bilgilerin temel amacı; birbirlerine bağımlı, küresel bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak, kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır (NCSS,1993). Bu noktadan hareketle, Sosyal Bilgiler Programı incelendiğinde (MEB, 2017), öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması hedeflenen becerileri eleştirel düşünme, iletişim becerisi, problem çözme becerisi, karar verme becerisi, gözlem becerisi vb. şekilde sıralayabiliriz. Bu becerilerin öğrencilere nasıl kazandırılacağı, öğretimin yönetimini diğer bir ifadeyle yöntem sorununu beraberinde getirmektedir. Öğrencinin başarısını

arttıran temel etkenlerin başında, öğretmenlerin farklı öğretim yöntem ve tekniklerini bilmesi, uygun yöntem ve tekniği seçmesi, seçilen yöntem ve tekniğin yerinde ve zamanında kullanılması gelmektedir (Tok, 2006). Öğretimin etkililiği için yöntem zenginliğine gitme artık evrensel bir kural haline almıştır. Öğretmenin, etkin bir öğretim için kullanabileceği yöntem sayısı da sınırsızdır. Çünkü her öğretmen kendi yaratıcılığını kullanarak yeni yöntemler geliştirip uygulayabilir (Küçükahmet, 1995).

Sosyal bilgiler dersinin öğretiminde, farklı yöntem ve tekniklerin işe koşulması olasılık dahilinde olsa da yapılan araştırmalarda öğretmenlerin daha çok geleneksel yöntemleri kullandıkları saptanmıştır (Çelikkaya ve Kuş, 2009; Memişoğlu ve Köylü, 2015). Yaratıcı dramının farklı ders, konu, yaş ve düzeylerdeki etkililiğine ilişkin yapılan çalışmalar yaratıcı dramının etkili bir yöntem olduğunu gözler önüne sermektedir (Adıgüzel, 2006; Adıgüzel ve Timuçin, 2010; Aykaç ve Adıgüzel, 2011; Çam, Özkan ve Avinç, 2009; Erdem Zengin, 2014; Esen, 2008; Kaf, 1999; Kaf-Hasırcı, Bulut ve İflazoğlu, 2008; Karacıl, 2009; Karadağ, 2005; Karapınarlı, 2007; Kaya Güler, 2008; Kayhan, 2009; Malbeleği, 2011; Okvuran, 1993; San, 1996; Selanik-Ay, 2005; Sözer, 2006; Taşkın Can, 2013; Toraman ve Ulubey, 2016; Ulubey ve Gözütok, 2016; Ulubey ve Toraman, 2015; Uygungül, 2016; Üstündağ, 1997; Ütkür, 2012; Yalım, 2003). Araştırma sonuçları, etkili bir yöntem olarak yaratıcı dramının sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının dersi geleneksel yapısından uzaklaştıracağını ortaya koymaktadır. Böylelikle yaratıcı dramının sosyal bilgiler dersinde kullanımı ile öğrencilerin kendilerine ilişkin kazanımlar elde ederken sosyal bilgiler dersinin kazanımlarına ilişkin de etkili ve kalıcı öğrenmeler oluşturacağı tartışmasız ortadadır. Yaratıcı drama, insanın bireysel ve toplumsal sorunlar üzerinde düşünmesine yardım etmenin bir yoludur; böylelikle olaylar ve durumlar arasındaki bağlantıyı kurma süreci kolaylaşır. İnsanlar, bilgi ve yaşantıları üzerine, hayal ettikleri bir dünyayı yaratırlar. Diğer taraftan, sosyal bir süreç olan drama, iletişim kurmayı gerektirir. Yaratıcı dramının anlamı bireylerin katılımlarını geliştirmektir (O'Neill & Lambert, 1995). Aykaç ve Adıgüzel, (2011) yaratıcı dramının sosyal bağlamda kullanıldığında, bireylerin diğer insanların gereksinimleri ile ilgili empati kurmalarını sağlayarak değer yargılarının daha iyi gelişmesini sağlayacağını belirtmektedirler.

Peki, yöntem olarak bu kadar etkili olan 'yaratıcı drama' nedir? Yaratıcı drama; bireyi etkin kılan, grup bütünlüğü içinde bir öğretmen eşliğinde öğrenmenin etkili bir şekilde gerçekleşmesinde rol oynayan yöntemlerden biridir. San (1996) yaratıcı dramayı: "*doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak bir grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, bir eğitim ünitesini, kimi zaman da bir soyut kavramı ya da davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği 'oyunsu' süreçlerde anlamlandırılması, canlandırılması*" olarak tanımlamaktadır. Adıgüzel (2006) ise yaratıcı dramayı: "*herhangi bir konuyu, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak, bir grupta ve grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak canlandırmalar yapmak*" olarak tanımlamaktadır. Ayrıca, "bu canlandırmanın gerçekleştirilebilmesi için, grup içinde daha küçük gruplarla tartışarak düşünce alışverişi yapma, değerlendirme, yargılama, eleştirme gibi düşünsel boyutta çalışmaların yapılması gerektiği" de vurgulanmaktadır (San, 1996 s. 149-150).

San (1990), yaratıcı drama ile bilgilenmenin, okul disiplinleri içinde edinilen ezbere dayalı, kuramsal bilgilenme olmadığını, çeşitli disiplinlerden gelen bilginin kullanıldığını ama bu kez bilgilerin eşi olmayan bir biçimde dünya ile kurulan öznel ve nesnel ilişkiler içinde yapılandığını belirtmektedir. Yaratıcı dramının eğitimde kullanılması, öğrenenin yaparak yaşayarak öğrenmesine

olanak tanıyarak, üretken bir birey olmasına ve kendini gerçekleştirmesine, sosyal becerilerinin gelişmesine, kısaca bireyin tüm yönleriyle gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Eğitimde drama çalışmalarının genel amacını, Adıgüzel (2015, s.63) “her alanda yaratıcı, kendine yetebilen, kendini tanıyan, çevresiyle iletişim kurabilen ve bunu geliştirebilen, ifade gücü ve biçimleri artmış, imgesel düşünebilen, estetik kaygı, demokratik tutum ve davranışları gelişmiş bireyler yetiştirmek” olarak belirtmektedir.

Eğitimde drama çalışmalarında belirlenen amaçlara ulaşmak amacıyla belirli aşamalar dikkate alınarak etkinlikleri planlamak gerekmektedir. Yaratıcı drama çalışmaları genel olarak üç aşamadan oluşmaktadır. Adıgüzel (2006) bu aşamaları hazırlık-ısınma, canlandırma ve değerlendirme olarak belirtmektedir. Birinci aşamada hazırlık çalışmaları diğer bir deyişle ısınma ve rahatlamaya yönelik çalışmalar yer alır. Bu aşamada katılımcıları hem sürece hem de dramada ele alınan konuya hazırlamak amaçlı gerçekleştirilmektedir. Bu aşama; kendini tanıma, karşısındakini tanıma, karşılıklı iletişim (önce ikili iletişim) kurma, ikili iletişimden giderek daha çok kişili iletişim ve etkileşime geçme, grup dinamiğinin doğması, etkileşim çalışmaları biçiminde süregelir (San,1996). İkinci aşama, canlandırma aşaması, öğrencilere ilişkin belirlenen kazanımların gerçekleştirilmesi amacıyla düzenlenmektedir. Canlandırma; bir konunun süreç içinde biçimlenip ortaya çıktığı, belirlendiği, biçimlendirildiği tüm çalışmaların yapıldığı aşamadır (Adıgüzel, 2007). Amaçların öğrencilerde davranışa dönüştürülebilmesi amacıyla doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerle birlikte belirlenen stratejilerin işe koşulduğu aşamadır. Bu aşamada ortaya çıkan ürünlerle değerlendirme aşamasına devam edilir. Son olarak da değerlendirme aşaması gerçekleştirilir. Yaratıcı drama etkinliğinin sonunda grup tarafından yapılır. Gruptaki her birey hem kendini, hem gruptakileri, hem de süreci değerlendirebilir. Değerlendirme, aşamaların her birinin ya da birkaçının ardından öğrencilere ‘Ne yaşadınız?’, ‘Neler hissettiniz?’, ‘Nerede güçlük çektiniz?’ gibi sorularla yapılır. Bu soruların öğrenciler tarafından yanıtlanması değerlendirme için oldukça önemlidir (San,1996).

Yaratıcı drama yöntemi, öğrenilen bilgilerin kalıcı olması, bilginin günlük yaşamla ilişkilendirilebilmesine olumlu katkılar sağlamaktadır. Bu katkının sadece sınıf ortamında gerçekleştirilmesi de söz konusu değildir. Sosyal bilgiler geçmiş, bugün ve geleceği sosyal bilimlerin çeşitli disiplinleriyle çok boyutlu biçimde ele almaktadır. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinin bu karmaşık ancak yaşama dönük boyutunu kavraması, sosyal bilgiler konularını farklı açılardan değerlendirebilmesi bu derste çeşitli kaynakların kullanımını gerektirmektedir (Çengelci, 2013). Sosyal bilgilerin öğretiminde sınıf ortamından çıkılarak öğrencilerin toplumu tanıma ve gözlemlemesi sağlanmalıdır. Onların anlamlı deneyimler edinmesinde çok farklı ortamlar, kaynaklar ve materyallerden yararlanılarak öğrenme ortamlarını zenginleştirmek gerekmektedir (Seefeldt, 1989; Akt. Çengelci, 2013). Farklı mekânların ve ortamların öğrenme öğretme sürecinde işe koşulması, etkili öğrenme ve öğretme açısından öğrenme sürecinin paydaşlarından olan öğretmen ve öğrencilere kolaylıklar sağlayacağı unutulmamalıdır. Ayrıca, sosyal bilgiler disiplinler arası bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal bilgilerin bu disiplinler arası olma özelliğini, sosyal bilgilerin tarih, coğrafya, ekonomi, siyaset, antropoloji, sanat, popüler kültür, medya, günlük yaşam, hukuk, okul, beşeri bilimler, fen bilimleri, tüketici konuları, sosyoloji, psikoloji, güncel olaylar, çevre gibi yararlandığı bilgi kaynaklarını inceleyerek görmek olasıdır (Martorella, 1998). Yaratıcı drama yöntemi kullanılarak müzede gerçekleştirilecek bir sosyal bilgiler dersi, öğrencilerde hem disiplinlerarası öğrenmeyi gerçekleştirmek hem de öğrencilerin tüm yönleriyle gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Müzeler, sosyal bilgiler dersinin sözü edilen amaçlarını, öğrencilerde geliştirmek

istediği becerileri, okul ve sınıfın dışına taşıyarak, bireylerin çok boyutlu, geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında kültür, sanat ve tarih kavramlarını irdeleme fırsatı sunar. Bireylerin tarihsel eserleri ve kültürel varlığı tanınması, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması yönünde bilinç oluşturmada müzeler önemli rol oynamaktadır. Nesillerin birbiri ile bağlanmasında ve toplumun geçmişteki yaşamlarına ilişkin bellek görevi görmektedir (Ata, 2015). Diğer bir ifadeyle, her kuşağın kültürel, sanatsal ve tarihsel mirasını korumada önemli olan müzeler, öğrenenler için, yaratıcı drama çalışmaları ile etkili birer öğrenme merkezleri haline getirilebilir. Bireylere oynayacakları, hareket edecekleri, çeşitli canlandırmalar yapacakları etkili bir ortam sunan müzeler, yaratıcı drama etkinlikleri ile kültürel yapıyı ve drama sürecini yeniden oluşturma olanağı verir. Böylelikle öğrenciler çevreyi ve sanatsal ürünleri oluşturan insanları tanıma, anlama ve anlamlandırma fırsatı yakalarlar. Müzede bulunan nesnelere ve dönem insanların yaşamları hakkında bilgi edinebilirler (Adıgüzel, 2010). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi (Erdem-Zengin, 2014; Özer, 2004; Uygungül, 2016; Yalçın, 2004; Zayimoğlu, 2006) ile müze eğitimlerinin (Erim, 2005; Coşkun, 2014; Çerkez, 2011; Çulha, 2006; Filiz, 2010), öğrencilerin birçok açıdan olumlu gelişmelerine katkılar sağladığı yapılan araştırmalarla da ortaya konmuştur.

Öğrenmenin gerçekleşebilmesi için bireylerin sürece aktif katılımı şarttır. Elbette, bu durum müzelerdeki öğrenmeler için de geçerlidir. Müzelerde aktif katılımı sağlayacak yöntemlerden yaratıcı drama, bireyi etkin kılan, grup bütünlüğü içinde bir öğretmen eşliğinde öğrenmenin etkili bir şekilde gerçekleşmesinde rol oynayan yöntemlerden biridir. Yaratıcı dramanın eğitimde kullanılması öğrenenin yaparak yaşayarak öğrenmesine olanak tanıyarak, üretken bir birey olmasına ve kendini gerçekleştirmesine, sosyal becerilerinin gelişmesine, kısaca bireyin tüm yönleriyle gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Okvuran'ın (2012) Paykoç (2008)'tan aktardığına göre çocukların etkileşimsel müze yaşantıları ile objelerle etkileşimde bulunma, gözlem, duyguları ifade etme, hayal gücü, yorumlama ve kendi yaşamına bağlama, müzede objeleri okuma, kültürel değerleri fark etme, gerçeği arama, eserlerde verilen mesajların analizini yapma, müzenin planını çıkarma, müzede uygulamalara katılma, deney yapma, değerlendirme, ekip çalışması ve işbirliği yapma, tahminde bulunma, sonuç çıkarma vb. gibi birçok becerisi gelişmektedir. Ayrıca, matematik, sanat, fen bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde öğrencilere benzersiz keşfetme olanakları sunduğu için müzelerden eğitimde mutlaka yararlanılması gerektiği vurgulanmaktadır (McLeod & Kilpatrick, 2000; Akt. Ay ve Fidan, 2014). MEB (2008) programında müzelerin, tabiat ve kültür varlıkları ile eğitim ilişkisini, işlevini ve öğrenme sürecinde bireye katkısını ortaya çıkarmak, her ders için verimli şekilde kullanılacak uygulama alanları olduğuna vurgu yapmaktadır.

Sonuç olarak, okul ve toplumda işbirliği yoluyla müzeler 'duvarsız sınıfın' önemli bir parçasını oluşturmaktadırlar (Alakuş ve Mercin, 2005). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan sosyal katılım, gözlem, mekânı algılama, zamanı ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama ile empati gibi beceriler de okul dışı öğrenmeyi gerekli kılmaktadır (Çengelci, 2013). Müzeler, eğitim amaçlarının gerçekleşmesi için eğitim öğretim ortamlarını sınıfın dışına taşıyarak hem sosyal bilgiler öğretiminin amaçlarını hem de diğer derslerle ilişkisini kurmada onlara fırsat sunacağı için disiplinlerarası öğretime de hizmet edecektir. Örneğin, öğretmenler müzelerde yaratıcı drama yaparken hazırlık-ısınma, canlandırma ve değerlendirme aşamaları için çok farklı etkinlikler planlayabilir. Müzede yapılacak bir yaratıcı drama çalışmasında hazırlık ısınma çalışmaları için müzenin temasına uygun olabileceği düşünülen oyunlar seçilip oynatılabilir. Diğer bir deyişle, bir arkeoloji müzesinde şövalye oyunu oynanarak sürece başlanabilir ya da meyve sepeti oyunu müzenin

temasına uyarlanarak nesne, isim, yer adları kullanılarak oynanabilir. Öğrencilerin müzeyi gezmeleri istenerek müzedeki eserlerle ilgili bilmece yazmaları ya da nesnelere bu aşamada öğrencilerden istenebilir. Canlandırma aşamasında eserlerin ortaya çıkışı, eserlerin dönemlerine ilişkin ekonomik, siyasal, sosyal, vb. yaşam özellikleri, günümüze yansımaları, bugün müzelere ilişkin yapılan çalışmaların geleceğe yansımaları, müze tarihi ile ilgili yapılacak bir çalışmada müzelerin kuruluşu gibi pek çok canlandırma yürütülebilir. Değerlendirme aşamasında müzeleri tanıtmak için gazete hazırlanması, müzenin iyileştirilmesi için yapılabileceklerin yazıya döküldüğü bir mektup, bir dilekçe ya da öğrencileri en fazla etkileyen eserlerin resmedildiği ve resimlerin sergilendiği etkinlikler gerçekleştirilebilir. Böylelikle öğrencilerle yapılacak etkinliklerde öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinimsel gelişimlerine katkıda bulunulurken diğer taraftan yapılan etkinliklerle disiplinlerarası öğretimde gerçekleştirilebilir.

Oynanan oyunlarla fiziksel koordinasyona destek olduğu için beden eğitimi; müzenin tanıtımı için oluşturulacak bir ezgi ile müzik; grup önünde sorumluluk alarak kendini ifade etme olanağı bulduğu için özgüven gelişimi ve aynı zamanda grup içinde ya da diğer öğrencilerin karşısında canlandırmalarını yaparken sözel dilin gelişimi ve bilmece, dilekçe, mektup yazma vb. etkinliklerle yazılı anlatım becerilerinin gelişimi ile Türkçe; müze vitrini tasarlama ya da müzede yapılan çalışmaların bilişsel, duygusal yansımalarına ilişkin yapılan resimlerle resim; müzede bulunan eserlerin kimyası ile ilgili yapılacak çalışmalarla fen bilgisi; müzede yer alan eserlerin çıkarıldığı yerin tarihi, sosyal, ekonomik, coğrafi, vb. özelliklerine ilişkin yapılan etkinliklerle sosyal bilgiler dersi kazanımları disiplinlerarası bir öğretimle gerçekleştirilmiş olur.

Sonuç ve Öneriler

Hem yaratıcı dramının hem de müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasının bu denli önemli olduğu göz önünde bulundurulduğunda, sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin müze öğretimiyle birleştirilmesi öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinimsel öğrenmelerine katkısını fazlasıyla artıracaktır. Öncelikle 1998 yılında sınıf ve okulöncesi öğretmenliği öğretmen yetiştirme programlarında yerini alan yaratıcı drama dersi zaman içerisinde sosyal bilgiler, Türkçe öğretmenliği, vb. gibi bölümlerde de yerini almıştır. Öğretmen adaylarının bu süreçte elde ettikleri temel kazanımları süreçte daha fazla işe koşmaları gerekmektedir. Bu nedenle yaratıcı drama yönteminin derslerde ve müzelerde kullanımını içeren uygulama örnekli kitaplar oluşturulmalıdır.

Kaynakça

- Adıgüzel, H.Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1 (1) 17-30.
- Adıgüzel, H. Ö. (2007). Dramada amaç ve özellikler. A. Öztürk (Eds), *İlköğretimde drama içinde* (19-32). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.
- Adıgüzel, Ö. (2015). *Eğitimde yaratıcı drama* (8.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Adıgüzel, Ö ve Timuçin, E. (2010). The effect of creative drama on student achievement in the instruction of some development and learning theories, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9, 1741–1746.
- Alakuş, A. O., Mercin, L. (2005). Anadolu güzel sanatlar liseleri programlarının müze eğitimi ve uygulamaları dersi açısından değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 8, 1-10.
- Ata, B. (2015). Okul içinde sosyal bilgiler öğretiminde müzeler. A.Şimşek ve S. Kaymakçı (Eds.), *Okul dışı sosyal bilgiler eğitimi içinde* (171-186). Ankara: Pegem Akademi.
- Ay, T. S., & Fidan, N. K. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (48),69-89.
- Aykaç, M. & Adıgüzel, Ö. (2011). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19, 1, 297-314.
- Barr, R.D., Barth, S.L. ve Shermis, S.S. (1977) . *Defining social studies*. Bulletin.51.Washington: National Council for the Social Studies.
- Barth, J. ve Demirtaş, A. (1996), *İlköğretim sosyal bilgiler eğitimi kaynak üniteler*. Ankara: YÖK / Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
- Coşkun, D. (2014). *Sosyal bilgiler dersi kapsamında yapılan müze gezilerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi (Amasya ve Diyarbakır illeri örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Çakıroğlu, O. (1987). Cumhuriyet Dönemi'nden bu yana sosyal bilgiler öğretmeni yetiştirmenin dünü, bu günü, yarını, *Gazi Üniversitesi Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu*, Ankara.
- Çam, F., Özkan, E. & Avinç, İ. (2009). Fen ve teknoloji dersinde drama yönteminin akademik başarı ve derse karşı ilgi açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi: Köy ve merkez okulları örneği. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (2), 459-483.
- Çelikkaya, T., & Kuş, Z. (2009). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandıkları yöntem ve teknikler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 741-758.
- Çengelci, T. (2013). Sosyal bilgiler dersinde yararlanılan toplumsal ve kültürel kaynakların belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(43), 219-236.
- Çerkez, S. (2011). *Sosyal bilgiler dersinde müze eğitimine dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarısına ve tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu.
- Çulha, B. (2006). *Tarihsel mekânlarda keşfederek öğrenme yoluyla sosyal bilgiler öğretimine yönelik öğrenci görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Doğanay, A. (2002). Sosyal bilgiler ve sosyal bilgiler eğitimi. C. Öztürk & D. Dilek (Eds.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler eğitimi içinde* (s. 14-46). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Erdem Zengin, E. (2014). *Yöntem olarak yaratıcı dramanın ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programındaki değerlere etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Erim, G. (2005). Bursa Anadolu arabaları müzesinde bir araştırma: Müzede sanat eğitimi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2) 299-307.

- Esen, M. (2008). *9. sınıf coğrafya dersi konularının (yerkürenin günlük hareketi, iklim bilgisi, toprak coğrafyası ve jeolojik zamanlar) öğretiminde drama yöntemi ile klasik yöntemlerin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Filiz, N. (2010). İlköğretim öğrencilerinin müzelerde nesnelere sosyal bilgiler öğrenme tecrübesi: *fenomenolojik bir yaklaşım*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kaf Hasırcı, Ö., Bulut, M.S. & İflazoğlu Saban, A. (2008). Öğretmen adaylarının yaratıcı drama dersinin bireysel ve akademik kazanımlarına ilişkin görüşleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 3(6), 63-81.
- Kaf, Ö. (1999). *Hayat bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Karaçıl, M. (2009). İlköğretim 1. kademe yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Karadağ, E. (2005). *Eğitim yönetimi ve öğretim yöntemleri ilişkisi kapsamında drama yönteminin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Karapınarlı, R. (2007). İlköğretim 7. sınıf matematik dersinde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarıları ve kalıcılık düzeyine etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Kaya Güler, İ. (2008). İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe dersinde yaratıcı drama yönteminin etkililiği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Kayhan, H. C. (2009). Creative drama in terms of retaining information. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1, 737-740.
- Küçükahmet, L. (1995). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (Genişletilmiş Altıncı Baskı). Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- Malbeği, F. (2011). *Drama yönteminin sosyal bilgiler dersi başarısına bilinçli tüketicilik üzerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Martorella, P.H. (1998). *Social studies for elementary school children developing young citiez* (Second Edition). New Jersey: Prentice-Hall.
- MEB. (2008). İlköğretim 1-8. Sınıflar türkçe, matematik, sosyal bilgiler, hayat bilgisi ile fen ve teknoloji dersi öğretim programlarında müze ile eğitim, Ankara.
- MEB. (2017). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 4,5,6 ve 7. sınıflar)*, 9 Aralık 2017 tarihinde file:///C:/Users/PC-05/Downloads/201771714294390405SOSYAL%20B%C4 %B0LG%C4 %B0LER%204-7%20(2).pdf adresinden alınmıştır.
- Memişoğlu, H., & Köylü, G. (2015). Sosyal bilgiler dersindeki sorunlar ve çözüm yollarına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 10 (11), 1099-1120.
- NCSS. (1993). *The social studies professional*. Washington DC: National Council For Social Studies.
- O'Neill, C. & Lambert, A. (1995). *Drama structures: A Practical handbook for teachers*, London: Hutchinson.
- Okvuran, A. (1993). *Yaratıcı drama eğitiminin empatik beceri ve empatik düşünme eğilimlerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Okvuran, A. (2012). Müzede dramanın bir öğretim yöntemi olarak Türkiye'de gelişimi. *Eğitim ve Bilim*, 37(166), 170-180.
- Özer, M. (2004). İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin demokratik tutumlara ve ders başarısına etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- San, İ. (1990). Eğitimde yaratıcı drama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* (Ayrı Baskı). 23(2), 533-582.
- San, İ. (1996). Yaratıcılığı geliştiren bir yöntem ve yaratıcı bireyi yetiştiren bir disiplin: Eğitsel yaratıcı drama. *Yeni Türkiye Eğitim Özel Sayısı*, 2 (7), 148-160.

- Selanik Ay, T. (2005). İlköğretim hayat bilgisi öğretiminde yaratıcı drama ve geleneksel öğretim yöntemlerinin öğrenci başarısı ve hatırdada tutma düzeyi üzerindeki etkileri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Sözer, N. (2006). İlköğretim 4. sınıf matematik dersinde drama yönteminin öğrencilerin başarılarına, tutumlarına ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Taşkın Can, B. (2013). The effects of using creative drama in science education on students' achievements and scientific process skills. *Elementary Education Online*, 12(1), 120-131.
- Tok, T. N. (2006). Etkili öğretim için yöntem ve teknikler. A. Doğanay ve E. Karip (Eds.), *Öğretimde planlama ve değerlendirme içinde* (s.132-177). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Toraman, Ç. & Ulubey, U. (2016). Yaratıcı drama yönteminin derse yönelik tutuma etkisi: Bir meta analiz çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 87-115.
- Ulubey, Ö. & Toraman, Ç. (2015). Yaratıcı drama yönteminin akademik başarıya etkisi: bir meta- analiz çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 195-220.
- Ulubey, Ö., & Gözütok, F. D. (2016). Yaratıcı drama ve diğer etkileşimli öğretim yöntemleri ile geleceğin vatandaşlık, demokrasi ve insan hakları eğitimi. *Eğitim ve Bilim*, 40 (182), 87-109.
- Uygungül, Ö. (2016). *Yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin öğrenme stillerine göre sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına, akademik başarılarına ve kalıcılığa etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Üstündağ, T. (1997). *Vatandaşlık ve insan hakları eğitimi dersinin öğretiminde yaratıcı dramının erişkiye ve derse yönelik öğrenci tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Ütkür, N. (2012). *Yaratıcı drama yönteminin hayat bilgisi derslerinde kullanılmasının öğrencilerin başarı ve tutumlarına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Yalçın, M. (2004). İlköğretim sosyal bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile verilmesinin dersin öğrenilmesine etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Yalım, N. (2003). İlköğretim 4. sınıf fen bilgisi dersinin yaratıcı drama yöntemi ile öğretimünün öğrencilerin akademik başarılarına etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir Üniversitesi, Eskişehir.
- Zayımoğlu, F. (2006). İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi "coğrafya ve dünyamız" ünitesinde yaratıcı drama yönteminin kullanımının öğrenci başarısı ve tutumlarına etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.